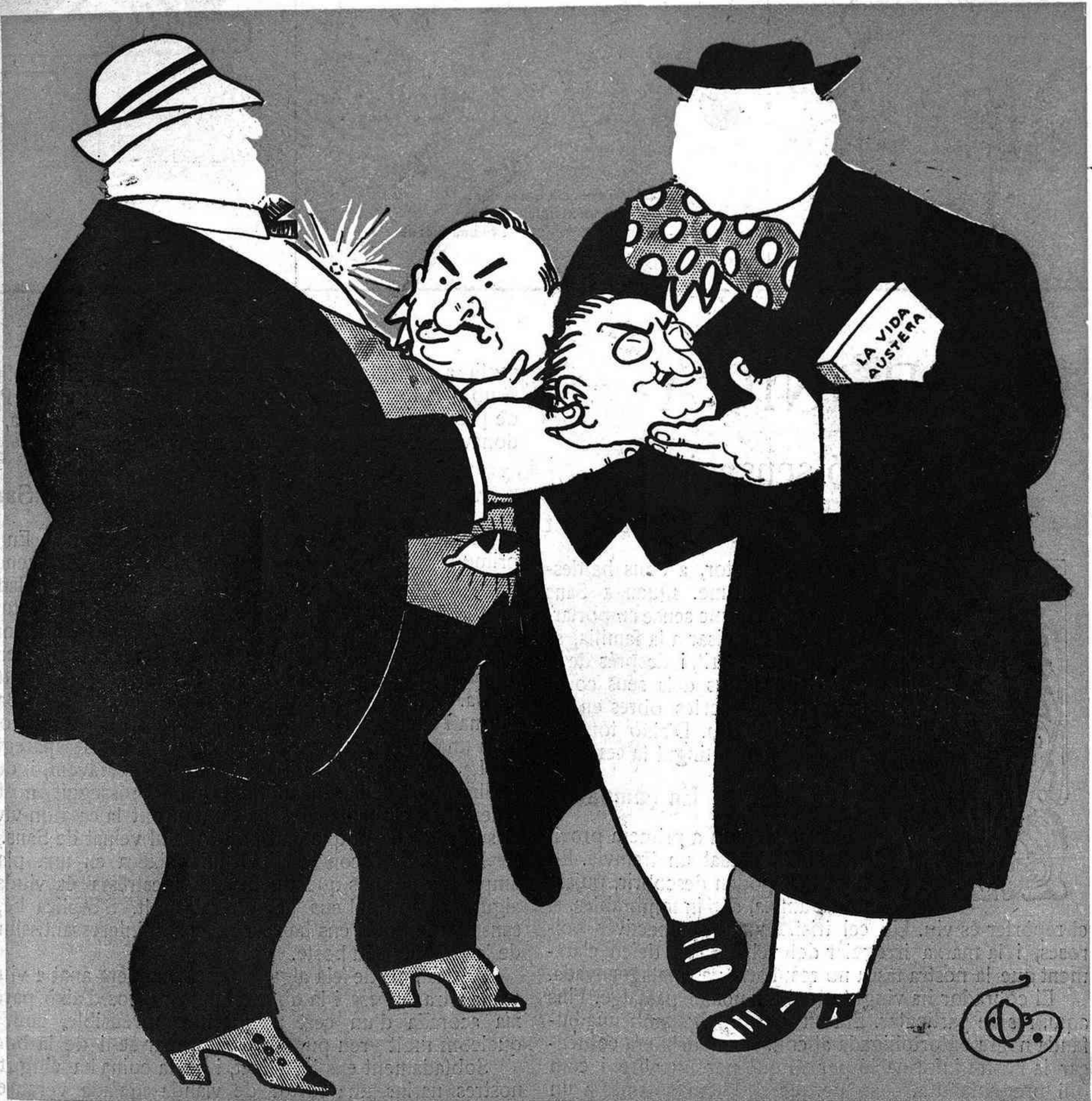

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1833 ————— Any XXXVI
BARCELONA, 13 DE FEBRER DE 1914

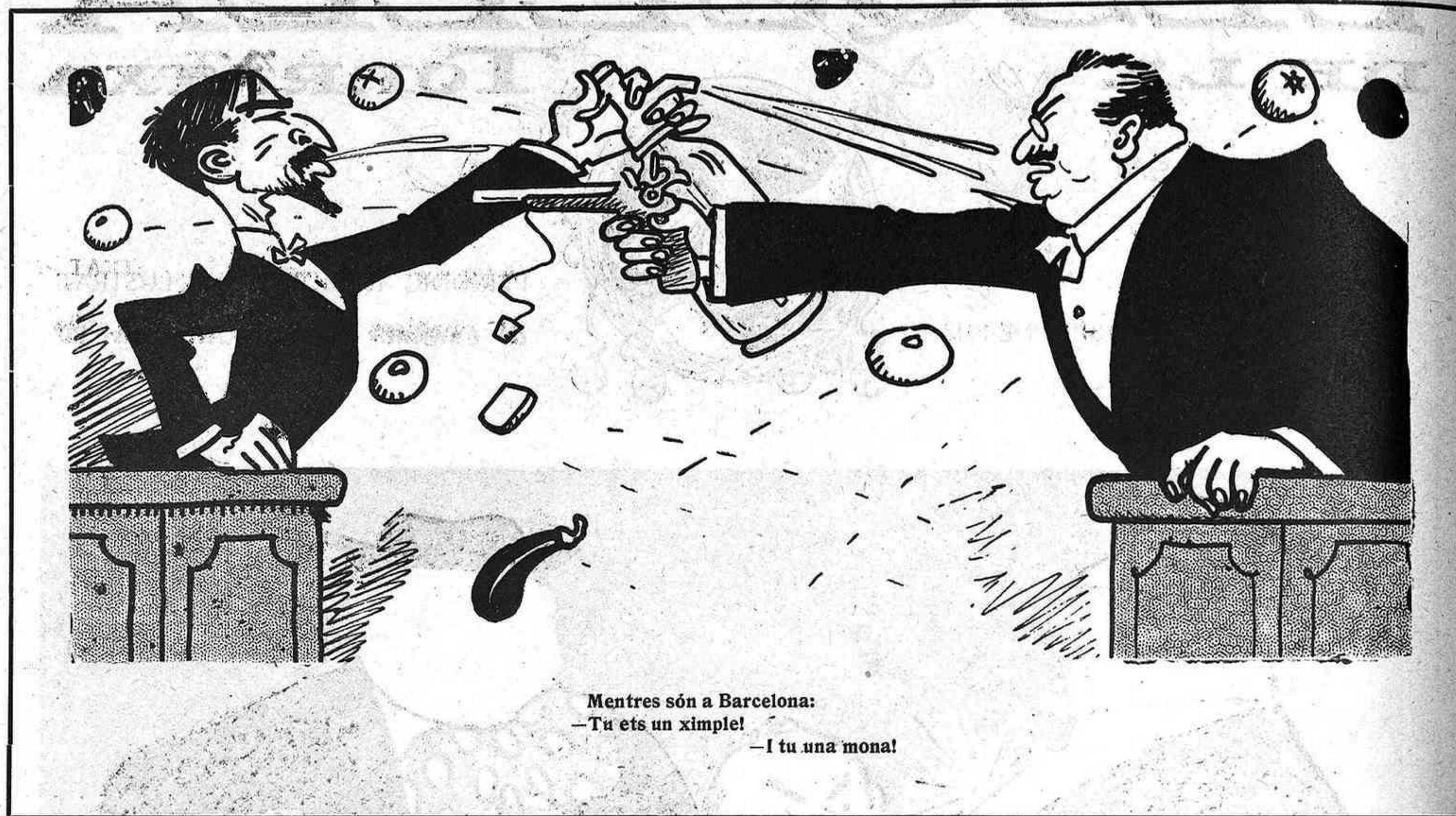
PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

AVATAR POLÍTIC

—Tingui, si és servit.

Mentres són a Barcelona:
 —Tu ets un ximple!
 —I tu una mona!

CRÒNICA

Informació sensacional

Clar i net

DECIDIDAMENT, lector, a Sans ha desaparegut un home. Quan a Sans desapareix un home sense emportar-se'n el fato, ni avisar a la família, ni deixar un mal escrit, i, després de la desaparició, alguns dels seus coneguts practiquen certes obres en un celler, hi hà crim. D'això tots els periodistes n'hem tingut la certesa.

En campanya

Nosaltres, com a primera providència, hem agafat un tramvia. Els crims que's poden descobrir, pujant en un tramvia, són innumbrables, si el repòrter és viu. Un cel trist, i unes perspectives boiroses, i la marxa irregular del vehícol ens deien clarament que la nostra tasca no resultaria pas malaguanyada.

El cobrador ha vingut a cobrar-nos el passatge. Fins aquí, res de particular. Era un home lleig, amb una bufanda negra entortolligada al coll. Lo mateix era començar la nostra informació per ell que per un altre, i com qui pregunta una cosa perquè sí, l'hem sotsmès a un veritable interrogatori. El resultat de la nostra maniobra ha sigut obtenir un jurament solemne de que ell havia

sentit a dir que l'home desaparegut era sabater d'ofici. Amb més fortuna no podíem pas haver començat. Per de prompte ja'n teníem prou, i al baixar del tramvia, ja donavem els primers passos sense vacil·lacions.

Ja som a Sans

Era qüestió de resseguir totes les sabateries. En la primera ens ha rebut una adorable xicota. Hem començat a parlar del temps i a dir-li maca. Després, dissimuladament, hem abordat la qüestió. La noia, de primer entuvi, ha negat, però es coneixia que'ns amagava quelcom. Acosada hàbilment, ha finit per a confessar-nos que tenia un oncle a Igualada, el qual feia tres anys que havia tret la rifa. Aquest home, ademés, tenia un fill soldat a Barcelona i amic d'un altre. Aquest altre sostenia relacions amb una amiga, germana de la cunyada del desaparegut.

La noia ens havia dit més del que esperavem, i, despedint-nos d'ella, galantment hem prosseguit nostra recerca. La casualitat ens ha dut enfront la casa on vivia el subjecte ausent que tant preocupa al veïnat de Sans.

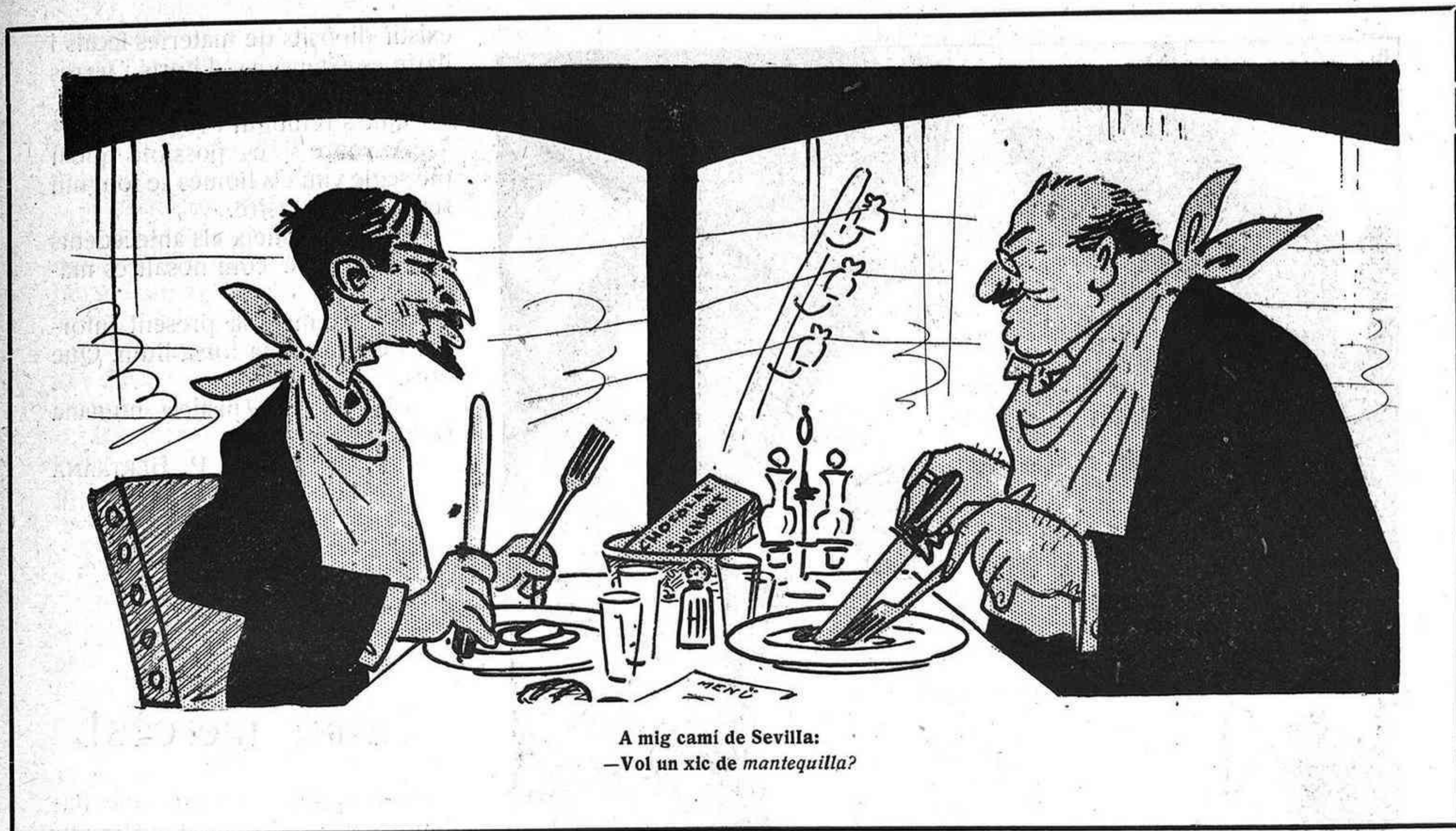
Es fàcil de reconèixer, perquè s'aixeca en una plaça ampla i no té més que un pis. La mestressa és viuda i aiguadera, lo qual ens ha intrigat molt. S'explica bé, i sense més ni més ens ha revelat coses interessantíssimes de la vida del seu hoste.

Aquest, desde feia alguns mesos, se n'era anat a viure a una altra dispesa, i la dona, a l'innovar-nos d'això, pareixia acorada d'un cert neguit incomprensible, com si quelcom molt greu pugnés per escapar-se-li de la boca.

Sobtadament ens ha deixat, i de la cuina ha vingut a nostres narins una fortor de vianda agafada, verament inquietadora.

No calia res més per a afermar-nos que'ns trobavem

A mig camí de Sevilla:
—Vol un xic de mantequilla?

sobre les petjades d'un misteri esgarrifós. Eren quarts d'una i nostre ventrell ens demanava aliment. El matí havia estat pròdig en emocions i no teníem més que refer nostres cossos.

La casa misteriosa

La taverna on s'havien practicat obres en el celler, malgrat a trobar-se barrada i amb els segells del jutge a la porta, té un aspecte molt inquietant. Hi ha una finestra que dona al carrer, des del qual un home, que fos prou llarg, podria sense esforç enfilars'hi. Després, en tota la fatxada s'hi veuen petits escrostaments, com si fes molts anys que l'haguessin rebatuda amb calç. Al peu del llinard hi ha un pilot de runa; que lo mateix pot pervindre del soterrani que de la teulada.

Per sí o per no, hem aturat a un terrassà que passava. La seva cara no'ns era del tot desconeguda. Efectivament; ha resultat ésser l'oncle del home, la desaparició del qual preocupa al veïnat.

Revelacions trascendentals

Seguim estant de sort. El terrassà ha començat per declarar-nos que no sabia res. El seu nom correspon a les inicials F. M. C., i té una horta vora'l Llobregat. Malícia que's tracta d'un crim, perquè un jove, company d'ofici del seu nebot, es va morir el mateix jorn de la desaparició d'aquell. Quan tornaven de l'enterrament, en la taverna ja descrita, on s'hostatjava durant aquells dies el desaparegut, hi entraven uns paletes. Això esdevenia el 30 de desembre, cinc dies després de Nadal. Ningú feu cas de tantes coincidències, fins que va saber-se que'l taverner sostenia un plet amb un seu germà. Tot això re-

sultava tan estrany que'ls amics i entrants de la casa començaren a relacionar-ho tot i a treure'n deduccions. El taverner, per altra part, no sols feia obres al celler, sinó que, cinc anys endarrera, la dona se li havia tornat boja.

Era innegable que ell no hauria pas pogut explicar satisfactoriament aquest enorme embull.

La vèu pública va acusar-lo. Lo terrible era que, quant més l'acusaven, ell, vinga disculpar-se, amb tan sòlides raons, que pareixien talment inventades pel magí d'un criminal subtil.

En F. M. C. callà, a l'arribar aquí. Comprenguerem que trastornar-lo més era endebades i li pregàrem sols que'ns indiqués el domicili del germà del taverner.

Horrible acusació

El germà del taverner té tots els aires d'un perfecte cavaller. Ens rebé esquisidament. Endevinà a les primeres paraules que erem de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, lo que prova una vivor excepcional. Començà per dir que no anava a missa, i tot seguit entrà en el fons de la qüestió.

El desaparegut, segons ell, era fill de Vilafranca del Penadés, on, quan s'enterin de lo que passa, hi haurà una grossa curiositat. També creu que, a més del d'aquí, té una altre oncle a l'Havana.

El germà del taverner, amb un to de convenciment que'ns impresionà moltíssim, va fer-nos un seguit de confidències per l'estil. L'escoltàvem amb els cabells enriçats. No és hora encara de fer-les públiques. Ens callarem les més interessants, per a no destorbar l'acció de la justícia, i perquè no entra en nostres propòsits el fer mal a ningú.

ORDRE TERMINANT

—Dispense, máscara, pero, si quiere usted ir por la calle, tendrá que quitarse la nariz.
—Ah, sí? I a què treu nas, aquesta disposició?...

Viu o mort

Viu o mort ha de trobar-se l'home de Sans. Nosaltres, que hem arribat amb la nostra informació al fons de l'assumpte, tenim dret a exigir que la justícia compleixi amb el seu deure.

Hem callat lo més delicat i comprometedor, però ja hem dit prou per a evidenciar que's tracta d'un nou procés Jalón.

Ens permetrem indicar al digne actuari del jutjat i a la brigada policíaca encarregada dels registres, que además del celler de la taverna esmentada, hi ha altres cellers a Sans, i no sols a Sans, sinó a Barcelona. També en la mateixa casa sospitosa i altres cases veïnes deuen

existir dipòsits de matèries fecals i llargues extensions d'horts i terres per a remoure.

Que's remogui i registri tot.

A veure si és possible que'n ple segle vint els homes se fonguin sense deixar rastre.

El jutjat coneix els antecedents del fet tan bé com nosaltres mateixos.

Té, además, la present informació, que dóna forsa llum. Que obri.

Els furs de la justícia humana ho exigeixen.

P. BERTRANA

Grans mercès!

Són moltes les cartes que havem rebut, felicitant al nostre entrançable amic en Gabriel Alomar, pel seu sentit i bellíssim article, contestant an en Carner.

Ens fa pena que'l nostre gran amic aixís tingui de fer servir la seva ploma per ocupar-se d'aquest ximple de poeta, d'aquest pobre *caga-rims*; però quan els gossos lladren se'ls ha de contestar d'un modo o altre, i el nostre Alomar és tant generós que en lloc de frases de carreter es val de frases generoses.

Val més així, i el felicitem, donant mercès per la nostra part a tots els que s'han dignat interessar-s'hi.

Les tertulies de Barcelona

LA DE L'«ESQUERRA»

III

A la *peña* també hi compareix el doctor Antic. El doctor Antic si que verament és un set-ciencies, i sinó, mireu:

Es metge.
Es sociòleg.
Es economista.
Es literat.
Es polític.

Es orador i és professor en tauromaquia.

En aquest últim aspecte és en el que estem més plenament convençuts de la seva suficiència, de la seva pràctica, i adhuc de la seva elevació mental.

Per al doctor Antic, les «Arenas» són un temple, i la Plaça Vella una catedral. Ell assisteix a la mort dels braus com l'estudiant de Medicina a la mort d'un operat.

S'hi fica; aplaudeix l'habilitat; sab quins orgues talla l'eina i si estan tallats amb cura.

El doctor Antic, parlant del revister taurí «don Alfonso el Sabio», pronuncia aquesta frase digna certament de passar a la posteritat:

—Si aquest noi estudià, arribarà a saber-ne.

I ara que diem de don Alfonso el Sabio. És aquest un altre concurrent a la tertulia, més conegut per Pistetera i menys pel seu veritable nom de Vicens Soler de Sojo.

En Pistetera, fins a la fundació de *El Dia Gráfico*, era soci de l'Ateneu i res més que soci de l'Ateneu. Tots sabem que portava quelcom an el interior, però no volia ensenyar-ho.

La fundació del diari esmentat ha mostrat lo que portava a dintre, i aquella còrpora flonja, i aquella boca humida, i aquelles calces a quadros han parit un repòrter.

Si no fossin aquelles notes sobre'l temps, seriem sos entusiastes, però allò no pot anar.

També hi va en Borrell i Sol. En Borrell i Sol és petit i té una panxeta alegre. (No has notat, llegidor, com fa alegria, en un cos humà, una panxeta?). La panxeta d'en Borrell i Sol és col·locada graciosament sota una cara tant alegre com ella. Nosaltres l'estimem molt an el exsindic de l'ajuntament; un dia ens comprarem un llibre amb lletres verdes, grogues i vermelles, i pujarem al despatx del flamant magistrat d'aquesta Audiencia a recordar els temps que foren, quan ell era el senyor Borrell i nosaltres anavem amb pantalons curts i ens pegavem amb en Saforcada i en Llobet i en Rius i Rius.

Diner!... Diner!...

L'Adrià Gual, en la seva *Comedia extraordinaria de un home que va perdre'l temps*, ha tocat el viu del gros públic amb una sola frase; una frase simbòlica i fosca com la mateixa comedia, que repercuteix pels àmbits de

—Diu que l'autor dels «Episodios Nacionales» s'està morint de gana...
—Això t'estranya?... si és l'episodi més nacional de tots!

l'elegant saló de l'«Auditorium» a tall de irònica martellada.

—Diner!... Diner!...—cria amb vèu cavernosa el fantasmagòric rellotge, al final de l'obra.

I els bons espectadors, impresionats fins al moll dels ossos surten al carrer amb l'idea ficsa, amb l'obsessió ferma i penetrant:

—Diner!... Diner!...—criden a mitja vèu, a l'embocar el carrer Major de Gracia. I les vèus solitaries esdevenen chor i... «Diner!... Diner!...» clama suggestionada, la multitud, Passeig de Gracia avall.

I a tot arreu aplica, el bon espectador, la màgica paraula. Al bell mig de la Plaça de Catalunya's topa amb un poeta barbamec convicte de traïdoria:—«Diner!... Diner!...» A la Rambla de Canaletes una moceta li ofereix un dècim:—*El gordo!... Mañana sale!...* «Diner!... Diner!...» fa el bon espectador. I passa per davant de cân

Marsans Roff, i «Diner!... Diner!...», crida, senyalant els aparadors. I passa per davant de Betlem, i «Diner!... Diner!...» I veu un quinto de quota, i «Diner!... Diner!...» I veu un regidor, i «Diner!... Diner!...» I veu una sirena pessetera, i «Diner!... Diner!...»

Entra a un restaurant i, com que la comedia d'en Gual li ha obert l'apetit, demana la carta.

En la carta hi veu escrit: «Dejeüner a 3'50. Diner a 4.» I el bon espectador, finalment, exclama:

«Diner!... Diner!...»

L'onze de febrer de 1873

Quarantaún anys enrera, els que ara som homes fets i ja quasi a punt de «desfer-nos», erem alegres xicots que entravem tot just a la vida i que no desitjavem altra cosa que veure, escoltar, sentir, abeurar-nos en la llum del quadro immens que als nostres ulls se presentava.

Vivíem, nosaltres, en aquella època venturosa, en un carrer que la Reforma ha destruït i del qual no'n queda més que'l record i unes quantes pedres que la comissió municipal ha considerat dignes d'ésser conservades. Al costat del nostre pis, en el mateix replà, hi estava un veí, d'ofici fuster, que's deia Cinto. Encara'm sembla que'l veig, amb el seu bigoti ros i la seva mirada, franca i serena, com la seva consciència. Jo l'admirava per dugues coses: per la meravellosa perfecció dels encenalls que sortien del seu ribot, que moltes vegades li havia vist manejar a la botiga on treballava, i per l'entusiasme amb que exhibia els seus ideals republicans.

Afegint an això que tenia un fill de la meua edat que venia a estudi amb mi i que la seva muller era la més servicial i amable de les veïnes, se compendrà que entre ells i nosaltres hi regnés la major intimitat i que si una paret separava les dugues habitacions, ja'ns cuidessim d'unir-les obrint de bat a bat i ben sovint les portes.

Dels aconteixements que l'onze de febrer de 1873 varen desenrotllar-se a la Cort, a Barcelona no se'n tingué esment fins a altes hores de la nit.

En Cinto, que sempre sabia les coses primer que ningú, va pujar, l'endemà, de la botiga, a l'hora d'esmorzar, amb la gorra posada al revés i gesticulant com un boig.

—Ja està!—va dir entrant a casa, per a comunicar-nos la nova: —Ja la tenim proclamada!...

—La què?—vàrem preguntar-li, estranyats de la seva agitació.

—La República. Don Amadeo ha abdicat i han fet president an en Figueras. Ara va una comissió a cà la Ciutat a proclamar-la a Barcelona. Me'n vaig a veure-ho. Avui no treballa ningú. —

I furient com una fletxa, va tornar-se'n escales avall per a assistir al solemne acte que al palau municipal se preparava.

Al mig-dia, a l'hora de dinar, en Cinto, tremolant encara de satisfacció, va explicar-nos la memorable escena.

—La proclamació—deia—l'ha feta, des del balcó del mig, en Roig i Minguet, el diputat provincial. La plaça de Sant Jaume estava tant plena, que la gent, després d'aplaudir, no podia baixar els brassos i els havia de mantenir en l'aire. Per això ha estat aplaudint sempre. En Roig i Minguet ha parlat molt bé. Ha recomanat al poble ordre i disciplina, i ha dit que la millor manera de celebrar l'adveniment de la República era fer-nos dignes d'ella.—

Nosaltres, naturalment, l'acivillavem a preguntes.

—I el poble, què ha fet?

—Ha invadit la Casa Gran i ha demanat armes. A hores d'ara ja hi hà allí guardia ciutadana. Al balcó hi han posat una bandera roja, amb un triàngol i una inscripció que diu: *Catalunya*.

—I a la Diputació, no hi havia els d'en Targarona?

—Els *cipayos*?... Sí, però no han fet res. Al contrari: quan han vist que'l poble anava a desarmar-los, ells mateixos s'han retirat. Demà diu que serà ordenada la seva dissolució.—

Al vespre, en Cinto, després d'haver estat tota la tarde corrent i buscant notícies, va venir a referir-nos lo que sabia, que en veritat no era poc.

L'alcalde, en Rius i Taulet, havia dimitit, i els tinents d'alcalde, tots monàrquics, havien seguit el seu exemple. A conseqüència d'això, acabava de reunir-se la minoria republicana i a tota pressa havia constituït altra vegada l'ajuntament, donant l'alcaldia an en Narcís Buxó i adjudicant les tinencies als regidors Simón Torner, Manuel Minguez, l'apotecari del carrer de Ponent, l'Amorós, el dels billars, l'Antoni Salau, en Colomer, en Julià, en Bonaventura Missé, en Pons, en Marcelí Miquel i en Jaume Casanovas.

—I el general, en Gaminde, què?

—Està quiet. Diu que, fins que rebi ordres de Madrid, ell no pendrà cap resolució. Lo únic que, per ara, ha fet ha sigut ocupar militarment el cap d'avall de la Rambla, posant-hi dos canons servits per gent de Marina.—

Després d'això, en Cinto va posar-se a sopar, que ja se l'havia ben afanyat, i tot menjant, va seguir fent-nos una hermosa descripció de lo que seria la República i de les grandeses i prosperitats que'l seu adveniment havia de portar-nos.

Quin dia, aquell, més bonic! I quin cor més noble, el d'en Cinto!...

Han passat quarantaún anys, que són quarantaún volums de la nostra historia, plena d'errors i torpeses, i tacada, moltes vegades, de sang, de llàgrimes i de llot.

Mort en Cinto, he seguit essent amic del seu fill, que és també republicà, com ell, però que sembla veure els ideals al través d'un altre prisma.

Dies enrera vaig trobar-lo, i encara ric al recordar les seves paraules.

—No tinc més que una aspiració—va dir-me:—Que'm facin concejal i que'm deixin entrar a escorxadors o a consums...

A. MARCH

Les velles pobres

Estiu o hivern, amb fret com amb calor, caigui pluja o soleiada; aquesta mena d'aucells són sempre al carrer, i si no són al carrer, són a les botigues, i molt especialment a les botigues on s'expenen articles de menjar o beure.

La vella pobre, com el militar té un uniforme i un sabre, com l'urbà té una casaca vermella i una vara amb les armes de la ciutat, com l'empleat del govern civil té un botonet an el trauc de la solapa—símbol de la condecoració que l'honora i record d'una excursió acompanyant gent de sang blava—la vella pobre té, primer, un cabaç, després un mocadoret al cap, seguidament un gran mocador que l'abriga, i, finalment, aquells ulls de goç d'aigua, i aquell riure amb contes grassos i aquelles mans, fetes de dits com sarments, i aquell parlar... aquell parlar inefable...

La vella surt de casa dematí; com que s'ha ficat d'hora al llit, sempre és aviat per a ella. És molt dematí i no hi ha obertes més que les esglésies.

La vella hi entra; primer resa, amb aquell resar que no més saben les velles; amb aquell resar sense esperança d'un alivi immediat; aquell resar de posar les oracions en una caixa d'estalvis. Després dona cops de cap, després se deixondeix al drinc de la campaneta i s'agenolla.

Restà agenollada fins a l'acabar-se el sacrifici. La bona vella pobre té tan durs els genolls com les plantes dels peus.

Després ix.

Cap coc de casa bona, ni de parador de gents lluídes, té la feina que té la vella pobre, quan compra les míseres viandes per a la magre, magríssima escudella.

Els, els cuiners, fent-se l'ullet amb el bast peixater o amb la grossa carnícera, ja estàn entesos. Per a quedar bé arriben, devegades, a barallar-se per un ull de col o per uns raves, amb la camperola trasplantada que ven verdures.

La vella pobre, no. No hi va als mercats; massa gent, massa empentes. Quan ja ha quedat bé amb Déu, pren un got de cafè amb llet (dèu cèntims de cafè amb llet i un rosegó de pa) després comença la seva caminada per les botigues.

En l'una hi compra un òs de tocino, però l'arròs és corcat i marxa a un altre.

En l'altre els cigrons se veu prou bé que no són del moro, sinó d'Esmirna, i cap a l'altre. Els fideus s'han de comprar a cà n Nonell, del carrer més baix de Sant Pere, o a cà n Padrós del carrer de Barbarà, o a cà n Xacó, del

—Pícaros, más que pícaros!... Luego dicen que no tienen teatro catalán!...

Born; i, cap a cân Nonell, o a cân Padrós, o a cân Xacó.

Després ve la verdulera amiga, que ven al carrer de Tamarit, i la carnicera coneguda, a qui ha donat bons concells i li dona l'òs ple de moll.

Tots els que la coneixen viuen molt lluny, els uns dels altres; el vi el va a cercar al «Ninot», tocant a l'Hospital Clínic. Allí pren forces, la vella; una miqueta de Valls és bo per a un cos ja tot gelat.

Blicant-se, torna a casa; abans d'entrar compra teies; després encén foc i hi posa l'olla.

Per a fer això no s'ha tret els mocadors, ni el gran ni el petit. S'asseu en una cadireta baixa i comença a fer mitja. Para de fer mitja i mira amb els ulls fets lluny, molt lluny; mira endarrera, la pobre vella pobre.

Les mans li tremolen; s'acota; treu la llengua i es llepa els morrets, on encara hi hà regust d'aquell Valls que és tant bo per als cossos gelats.

L'olla bull; en treu l'escuma, renta uns draps a l'aiguera, després menja allò degut a un parent ric, a un fill ausent, a una noia casada.

Després de dinar se torna a seure en la cadireta baixa, i torna a mirar fit, i a fer capbuçades.

Si la vella pobre és honrada, torna a missa i va a molestar, després, a uns coneguts. Si no és honrada, és dependenta d'una encubridora (ella ja no serveix ni per a això). L'encubridora l'envia a cercar a la Paca, a la Marieta, o a la Pura.

Aquestes noies porten unes bruses de seda vermella o blau cel, unes faldilles apretades i unes sabates amb talons Lluís XV, alts, alts com una casa dels eixamplis.

Al costat del cos miserable de la vella pobre, llueix més l'opulència del seu pit i el seu darrera. Fregant-se amb el mocador gris com la pell de llop o de conill, les bruses de seda vermella resplendeixen. La vella pobre és un esqué, aleshores; molts que no haurien caigut en la tentació hi cauen, mercès an ella, que no se'n vanta ni s'ho figura.

Tant si és honrada com si no, al tornar a casa se compra un moniato.

Sopa, i es fica al llit; un dia mor, i la troben glaçada; una miqueta més freda que quan vivia.

R. REVENTÓS

Del jardí dels humoristes

HISTORIA EXTRAORDINÀRIA DE L'HOME A QUI EL TRAMVIA HA TALLAT LES DUES CAMES.

El senyor Batista és un home molt enraonat i molt equitatiu.

Un dia va pendre'l tramvia de circumvalació, aqueix tramvia que passa per les Rondes i qual trajecte consta de dues seccions de deu cèntims. Al baixar, el cotxe remolc li va tallar les dues cames.

Esgarrifosos ais de dolor per part de la víctima.

Crits d'espant entre'l públic.

El tramvia s'atura, i la gent corre a auxiliar al pasatger.

Un urbano es fa obrir pas.

Tothom hi diu la seva: «La culpa és del conductor!»... «Quina desgracia!»... «Pobre, infeliç!»... «Jo soc molt sensible. A mi, una cosa així ja'm treu la gana de sopar».

La multitud, masegant-se i colzejant per a veure millor, s'arremolina al voltant del succés...

El senyor Batista, a pesar de tenir les dues cames seccionades, tallades en rodó, completament separades del cos, encara respira. Respira, i obrint desmesuradament els ulls, se fica la mà a la butxaca dels quartos i crida amb veu apagada al conductor del seu tramvia.

—Teniu!—li diu, donant-li deu cèntims. —No havia pagat més que per una secció... Dispenseu-me!

C. CH.

GLOSARI

ABAIX EL TANGO!... ABAIX «PARSIFAL»!

Convé, abans que tot, fer una salvetat important. Això no ho cridem nosaltres. Encara que des d'aquesta tribuna el glosador es vegi tot sovint obligat a malparlar de coses sagrades i de gents reconsagrades, pecadet venial del qual ens confessem amb promesa de reincidència, consti que mai ens hauriem atrevit a una tal profanació. «A baix el tango!» i «A baix Parsifal!», ho crida en Marinetti, aqueix italià rebel, ànima del futurisme i mala-ànima per a tot lo que no ho siga. Ho crida en Marinetti en un dels seus deliciosos manifestos; en una d'aqueixes proclames seves, de les quals ja'ns havem ocupat altres vegades tan plenes de va-i-tot revolucionari i de pintoresca verbositat.

Al parlar de la dansa de moda, diu en Marinetti, entre altres sobtileses: «Aquest balanceig epidèmic es propaga de tal modo que amenaça podrir totes les races gelatinitzant-les... Ho trobeu divertit això de que un home i una dona, tot abraçant-se i brandejant, es mirin mútuament la boca com dos dentistes al·lucinat: S'ha de arrencar?... Vol que li empasti?... O bé, allargant la cama i mostrant la sabateta: Amor meu! calces el 23?...»

Pobre tango! Després de burlar-se'n, ens l'insulta de mala manera. Mireu quines pestes li diu: «Compta-gotes de l'amor.—Miniatura de l'angoixa sexual.—Sucre candi del desig.—Luxuria a l'aire lliure.—Delirium tremens.—Mans i peus de borratxo.—Cópula mímica per a cinematògraf.—Vals masturbat... Ex!».

Més avall, en Marinetti se'ns posa en mànagues de camisa, s'arremanga de braços, s'hi descorda, i allí ve la bona; oi:

«Si el tango és dolent, Parsifal encara és pitjor, ja que ell inocular als balladors fastiguejats una incurable neurastenya musical.—Parsifal és el menyspreu sistemàtic de la vida.—Fàbrica cooperativa de tristeses i de desesperació.—Mala digestió de les verges de quaranta anys.—Planys de capellà vell encostipat.—Pobresa de sang, feblesa de ronyons, histèric, anèmia i clorosi.—Genuflexió, trencadura, embrutiment i anulació de voluntat.—Roncament d'orgues borratxes barrejant-se amb una evacuació continua de leit-motivs amargs... Purulència polifò-

AL BALL DE DISFRECES

- De què vas, mascareta?
- De nit estrellada.
- Ara comprenc per què'm fas veure les estrelles a cada trepitjada que'm dones.

nica... Somnolencia ploranera... Satanisme ridícol... Prou!

El renegat Marinetti acaba la seva diatriba tango-parsifalista recomanant als «reis del snobisme» que abandonin a la pleu el «cadavre d'en Wagner, aqueix innovador de fa cinquanta anys». I els diu: «Entusiasmar-se avui amb Parsifal, que's representa ja... en províncies!, donar tès-tangos com qualsevol burgeset vilatà... això avui ja no és chic. Nosaltres mateixos tenim quelcom més nou i més elegant per a oferir-vos». Una dansa nova, els futuristes? Pobres de nosaltres!... El ball de Sant Vitor!

En lo que respecta a Parsifal, que li contestin els benemèrits de l'«Associació wagneriana». En lo que's refereix al tango, que prenguin candela els nostres aristòcrates que s'hi tornen boigs. Nosaltres no hi entrem ni hi sortim. No fem més que anotar i delatar; donar carn de fera selvatge a les feres amansides.

«A baix el tango!»... «A baix Parsifal!»... Horror!... Mireu-se'!!... L'autor de la blasfèmia és aquell: en Marinetti.

XARAU

Teló enlaire

LICEO.—Diumenge a la nit va finir la temporada d'hivern del «Liceo», que ha sigut brillant com poques. Pot dir-se que no ha fracassat cap de les òperes posades en escena, una d'elles, *Parsifal*, ha sigut un dels èxits més formidables de molts anys ensà, obtenint la respectable xifra de 14 represen-

tacions, han trepitjat l'escena per primera vegada artistes tant notables com el senyor de Muro, la senyora Cisneros, la Fitzu, el baix Bettoni, en Formichi, en Gubelini, n'han vingut altres, ja estimats i jutjats com a bons de darreres temporades, com en Sanmarco, la Barrientos, la Supervía, en Viñas, la Kaftal, en Paccini, etc. etc., han portat la batuta sempre amb acert, en Falconi i en Beidler, en fi que'l públic ha quedat satisfet i l'empresari creiem que no haurà fet cap mal negoci. Així poguéu dir-se sempre.

I per al dia 28 del present febrer està ja anunciat el debut de la notabilíssima companyia Caramba, que tant bon record va deixar-nos l'any passat. Torna amb la Chaplinska, la Ivanisi i en Belleza, o siguin les tres figures que més relleu adquiriren durant la temporada; diu que porten una revista mundial, posada amb gran luxu, que esperen serà el clou de la temporada. Debuten amb *Eva*.

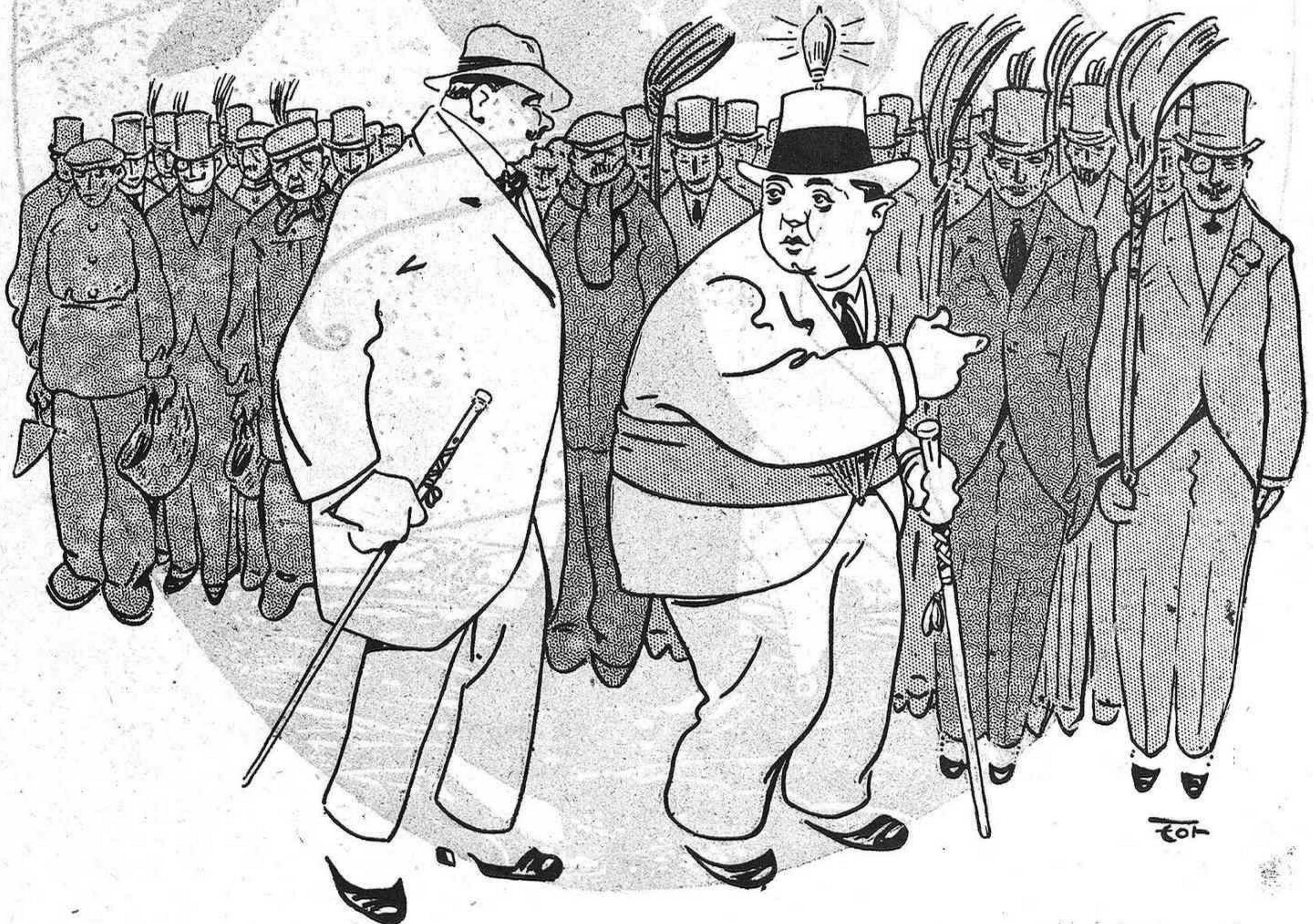
NOVEDADES.—*El amor bandolero*, lletra dels Quintero i musica dels mestres Bravo i Torres, estrenada fa uns dies, obtingué un èxit no més que regular. La farsa és pobre d'enginy i els xistos hi són ben escassos; però se salva per algun tipu ben observat i algun numeret de musica agradable.

—De *El tren de lujo* no val la pena de remarcar sinó el bon intent de l'autor. Va aplaudir-se amb cortesia.

Els artistes molt bé en ambdues obres.

—Demà, dissabte, estrena de *Sueño de Pierrot*, amb assistència dels autors, Lluís Frutos, per la lletra, i Tomàs Barrera per la musica.

NUEVO.—*La Baldirona*, aquell sainet dels primers temps d'en Guimerà, aquell aixerit quadro de costums tan espontani, tan mogut, tan ple de vida, se'ns presenta avui corretgit i augmentat amb unes il·lustracions musicals de l'Enric Morera. L'obreta, a pesar dels anys transcorreguts, no ha perdut

REVISTANT LES BRIGADES MUNICIPALS

—I aquests que van fan mudats?
—Aquests són escombriaires de cuota.

absolutament gens la seva frescor i la seva ingenuïtat. El públic s'encanta amb la senzilla acció, admira la pintura dels tipus naturalíssims i catalaníssims i riu a boca plena els nombrosos acudits de que està atapeït el diàleg.

El mestre Morera ha estat encertat també aquest cop, posant a *La Baldirona* uns números de música lleugera, fàcil, de caient popular, agradabilíssima. Foren repetits dos d'ells, la cançó de les campanes i un quintet molt original i molt inspirat.

En Montero, en Pedrola i la senyora Xatart, molt bé. Els altres, a empentes, i el conjunt deficient per manca d'ensaigs. La presentació, deixant de banda les primeres parts, bastant descuidada. L'obra del gran Guimerà es mereixia una decoració expressa. Ademés, aquell chor de senyores pentinades com les *chulapes* i vestides a l'estil de *género chico*, no va semblar-nos el més apropiat per a *La Baldirona*.

APOLO.—Dimarts a la nit s'estrenà, en aqueix popular teatre, *Animes errants*, obra en tres actes i en prosa, primera producció dramàtica de don Xavier Albín.

L'autor demostra tenir, ademés d'una gran vocació per a l'art seriós i digne, envejables aptituds que no dubtem sabrà refinar en succesius ensaigs. *Animes errants*, és un drama dels nomenats *de tesis*, una forta diatriba contra'ls prejudicis socials respecte al matrimoni, en un país com el nostre on les lleis no admeten el divorci deslliurador. Les ànimes errants són, doncs, els que no volent caure en pecat d'adulteri, han de viure estimant-se, sense probabilitats de triomf per culpa de la societat que no perdona. Al voltant d'aquest tema, el senyor Albín ha construït la seva obra, presentant-nos una acció humaníssima, no sempre justificada, però bastant interessant, i sobre tot plena de sinceritat. El drama dels protagonistes interessa profundament a l'espectador desde que s'inicia fins al desenllaç, que resulta desconsolador, però que és l'únic honradament possible. Els tipus, de carn i ossos, destacant-se els caràcters amb gran sobrietat, sobre tot el del pare i el de la noia ingènua són una meravella.

A ésser exigents, diriem... diguem-ho?... que'l tercer acte és sols aditament del segon i que en ell s'hi repeteixen molts conceptes; que alguns *mutis* de personatges són d'un convencionalisme ignocent, que'l llenguatge, amb tot i ésser naturalíssim, discret i correcte, conté alguns castellanismes dignes de corregir-se... Però aqueixes són tares insignificants que l'autor sabrà esmenar així que s'ho proposi. N'estem segurs, i per aixó les apuntem.

Els actors treballaren amb bona voluntat, però l'obra necessitava més ensaigs. La senyora Puchol i els senyors Rojas i Perelló, molt encertats.

NOTES D'ART

FAIANS CATALÁ. — De que amb en Clarà, l'Enric Casanovas és el primer dels nostres escriptors, ningú que tinga cara i ulls en dubta ni pot dubtar-ne.

Un senyor crític, D. Martínez Codolar, es permet dir que les estatuës de l'Enric Casanovas no tenen ossos, que són tallades violentment, que en els ulls, que en els cabells, que en els ornaments que les envolten hi hà un estigma de decadència... Oh!, senyor crític, aquesta cosa que vostè diu, no sabem aon se l'ha apres; però segurament no serà mirant-se les primeres, les admirables, les eternes obres esculpturals dels arts grec, egipci i de l'Índia.

De l'obra d'en Casanovas, per lo que a nosaltres toca, no

fem més que donar-hi berretada. Ho admirem tot. Ens plau l'Heros com ens plau l'imatge d'en Borralleras.

Ens encisem lo mateix davant del baix-relleu representant la joventut de l'Amor enfront de la Bellesa, com davant de aquella testa (Gioconda catalana) que'ns ofereix un petó llarg, dels seus llavis prims, avesats a besar.

L'Enric Casanovas mereix un aplaudiment per un altre costat; ja era hora de que'ls nostres estatuaires no'ns oferissen la seva obra treballant amb materies baixes. Ell ens la dona amb marbre i bronze. Es un exemple a seguir que ofereix als demés.

DESPRÉS DEL MITING

—Vostè va anar a la Sala Imperi, senyor Esteve?... I què me'n diu de la vèu autoritzada de l'Ossorio?...

—Psè!... la vèu, sí,... però no's belluga tant bé com la Meller.

«No sabem perquè, a nosaltres una estatua amb guix o amb fang ens fa sempre l'impresió del model d'una joia; pot ésser molt bell, hermosíssim, el model; però com més plau contemplar la joia en or i argent, en perles i esmeragdes? Completament finida, en la materia en que l'ha somniada l'artista, és l'obra d'en Casanovas.

Ensenyeu-nos-la tots així, la vostra obra, en ivori, si us plau; l'argent u or, si és per a gent rica, en colors segurs i perdurables, però sempre posant-hi tota la voluntat.

SALA ESTEVA. — Comencem per dir que en K-Hito és un caricaturista gros. Les nombroses obres que té exposades ho demostren plenament. Fóra difícil trobar-ne una, entre totes elles, que no siga intencionada, punyent i resolta dins la més exquisida gracia. En K-Hito no és sols un dibuixant que veu amb facilitat lo grotesc de la forma, és un filòsop humorista que endinsa la sàtira, i la resol, i la concentra, lo mateix en la figura que en la llegenda. Cal no més ficar-se en les que titula: *Tragedia del sábado, Pare, anem-nos-en, La caïda de la tarde, Vas bien*, i altres. Té, ademés, en K-Hito, una qualitat que, generalment, no's preocupen gaire d'aconseguir els caricaturistes: el color. Les tonalitats que aconsegueix ell són fines i elegants. La mateixa elegancia es troba en les siluetés de dona. Com exemple d'ambdues coses, senyalarem com una de les millors la que's titula *La paz del hogar*.

Com a mostra de la força satírica i de l'humor que traspuen les obres del caricaturista valencià, no més cal esmentar un fet. En la «Sala Esteva» els espectadors s'enriolen aixís que hi entren. Les rialles dels espectadors, sonores i franques, brollen espontàniament, i quan això esdevé és que l'artista s'apodera de l'espectador i triomfa sense esforç.

En K-Hito té dret de figurar al costat dels artistes estrangers, i per sobre de molts espanyols que estan consagrats i reconeguts.

Notes sportives

Una de les manifestacions sportives de més importancia que's celebraren el primer diumenge d'aquest mes fou, sens dubte el partit de football que entre l'«Universitari» i el «Barcelona» es jugà en el camp del darrer. Es disputaven, al final, la «Copa Gamper» i per a tots dos equips això era qüestió d'honra.

La batalla sigué forta i molt interessant. Malgrat la magnífica línia de davanters que presentà el «Barcelona», entre'ls quals hi havia en Bru i en Mallorquí, nous elements que han entrat a reforçar el club campió; l'«Universitari» es defensà bravament. Ningú esperava que'ls simpàtics estudiants poguessin resistir l'empenta dels blau-granates.

En Cuervo, a la porta repel·lí alguns *shoots* que molts porters de gran fama no haurien lograt salvar.

En la primera part ni uns ni altres lograren apuntar-se cap tanto.

En el segon temps, els del «Barcelona», que jogaven amb una rapidesa mai vista i combinaven meravellosament, feren dos goals contra un dels estudiants que en Bru no pogué salvar, malgrat el venir de molt lluny.

El «Barcelona», tot i dominant gairebé sempre, no logrà obtenir altre resultat més falaguer.

Una part del públic que anà al camp amb propòsits pertorbadors, armava gatzara continuament, logrant posar ner-

viosos als *equipers*, i fent que'l] rère senyor Hamilton es retirés, no acabant-se el partit.

Les antipaties que's puguin tenir per certs jogadors, no justifiquen mai cridories salvatges ni protestes violentes.

En el camp del «Barcelona», diumenge passat, mancava educació i policia.

L'Hamilton i en Greenwell, contra'ls quals principalment es desfogaren els pertorbadors, foren rodejats de nombrosos admiradors que en desagravi els hi estrenyien la mà i els felicitaven calurosament.

Barcelona és una mareja-governadors com poques n'hi hagi. No més s'hi pot pendre paciencia considerant-la en calitat d'avant-cambra d'un ministeri.

Que l'actual governador ja no sab on toca, de marejat, ho demostra el següent fet:

Amb destí a un concurs per a premiar a les mares pobres que criïn als seus fills en millors condicions d'higiene i moralitat, alguns centres i particulars han ofert quantitats en metàl·lic.

Al senyor governador, sabeu què se li ha ocorregut oferir?

Un llum elèctric!...

Bon *llum* està fet ell, pobre senyor Andrade!...

Per confondre l'Exposició d'Indústries Elèctriques amb un Concurs de Mares, es necessita estar molt *marejat!*

L'associació de *Girl-Guides* (noies exploradores) ha publicat els programes per al present curs.

En ells hi figuren: conferencies sobre medecina, higiene, dret natural i economia, tot a càrrec de distingits metges, advocats i professors.

Tot això està molt bé; però en aquests programes hi trobem a faltar les indispensables costellades a Sant Genís, i els aplecs i fontades a Vallvidrera, característiques dels seus germans d'exploració.

Per lo demés, preferibles trobem, de totes maneres, les noies exploradores a les noies ploraneres.

Un senyor que's diu Jaume Mitjans ens participa haver inventat un interruptor elèctric, cridat a evitar tota mena d'accidents en cas de ruptura de cables.

Si les proves donen el resultat que l'inventor espera i que nosaltres no volem posar en dubte, beneïda sigui l'hora en que li va venir tant humanitaria pensada.

Per nosaltres, ja poden començar a treure qualsevol sant del calendari i posar-hi el nom del senyor Mitjans.

Dels acreditats tallers d'enquadernació A. Torras, S. C., havem rebut un hermosíssim calendari, artísticament estampat, que no s'ha posat a la venda i que l'esmentada casa dedica a la Premsa Catalana al participar-li el seu canvi de domicili al carrer de Zurbano, 4, per ampliació del negoci.

Recomanem als nostres llegidors, i a tota persona de bon gust, aqueix establiment, montat a l'altura dels millors de l'estranger, l'especialitat del qual són les enquadernacions edi-

PAPER QUE VA AMUNT

—Bravo, nois!... No més me faltava això per a ésser un personatge d'altura.

torials i de bibliòfil, restauració de llibres i gravats, relleus, carnets, i tota mena de treballs artístics anexas a l'enquadració.

Amb motiu de la seva nova etapa industrial, augurem grans prosperitats a la casa A. Torras; a aqueixa casa que, en l'art del relligament, tant alt està posant el nom de Catalunya.

Cadescú del seu ofici.

El regidor senyor Mesa, extremant la campanya sanitària, en la vinent primavera es proposa declarar el *boicot* a la verola.

Amb aquest objecte, s'ordena la vacunació i revacunació de tots els empleats municipals i les seves famílies.

Però són tantes les ordres que no's compleixen. No obstant, per assegurar el compliment d'aquesta, no's pagarà la mesada als que no acreditin haver complert amb aquell requisit.

Si el procediment se fes extensiu a totes les ordres, seria qüestió de declarar-se en vaga immediatament.

Ara, limitant-se sols a la vacuna, seràn molts els empleats que diràn:

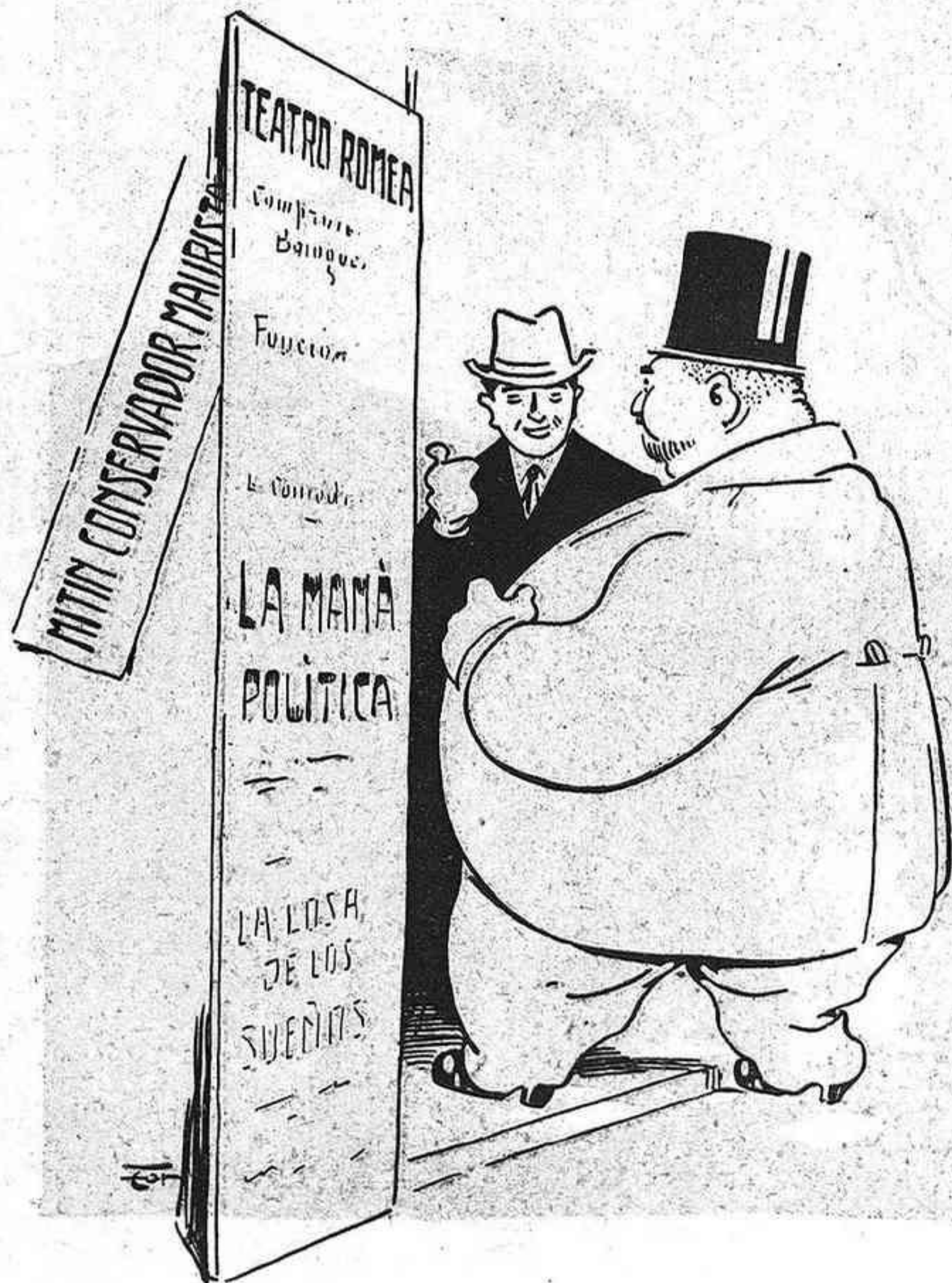
No s'enfadi, senyor Taula,
per això no renyirem.
Si ens paga doble, paraula!,
dos cops ens vacunarem.

Ja tenim un nou setmanari satíric a la palestra. Té per nom PUM. Li desitgem llarga vida i poques encepègades.

Ara, que per contingències electorals desapareix definitivament el PUF, trobem que un PUM pot venir a fer bona feina.

Encara que nosaltres el preferiríem acompanyat d'una admiració.

Així: PUM!

—Que vé per *La mamá política*, senyor Ossorio?

—No; vinc per la «política»... sense «mamà», per ara.

Les aplicacions de l'electricitat són cada dia més nombroses i estupendes.

Amb electricitat es cuina, es mouen màquines, s'arrastren trens, es curen malalties, s'aprimen les senyores grosses i s'engreixen els pollastres magres.

Aquest darrer experiment l'han fet a Anglaterra.

Aplicant als pollets sortits de l'ou una corrent elèctrica cada dia, en cinc setmanes s'han obtingut pollastres que semblaven tenir cinc mesos.

Tant gran era la seva vivor i potencia elèctrica que, el qui els tocava, rebia una descàrrega tant forta que—sobre tot si era senyora—la feia caure d'esquena.

Ara's comprèn perquè'l fluid
elèctric, per fer la prova,
s'instal·la en cert galliner
de prop de la Bonanova.

Un anti-wagnerista, que de resultes de *Parsifal* ha hagut de fer uns quants dies de llit, ara s'esbrava propagant un xisto.

Un xisto bastant fusellable, per cert.

—Mai diries—fa, cada vegada que troba un amic,—en que's diferencia «La Buena Sombra», d'en Ricard Wagner?

—En què?

—En que «La Buena Sombra» és un music-hall i en Wagner un music-ceba.

El tinent d'alcalde del dezè districte ha prohibit que s'efectuïn rifes en els carrers i mercats.

Molt ben fet si, com a apèndix
d'aquest gest prohibitòri,
es privessin les rifades
a dintre del Consistori.

Entre dos amics casats de fresc:

—Com te prova el matrimoni?

—Per ara, n'estic content. He trobat una sogra que serveix molt per a la cuina.

—La meua també: és bona per a rostir.

El Col·legi de Notaris ha regalat una pila de *chirimbolos* de metall preciós a l'arquebisbe de Tarragona, senyor López Peláez, com a penyora d'agraïment, pels seus brillants discursos en el Senat, en defensa de la classe notarial.

L'obsequi el fan els notaris,
però el pagarà la gent
que necessiti escriptures,
o hagi de fer testament.

La minyona té un gra maligne que li ha inflat el braç.
La senyora, astorada, pregunta:

—Escolta, Quimeta, que't fa zub, zub, zub?

—No, senyora; em fa zab, zab, zab.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

Edicions populars d'en SANTIAGO RUSIÑOL

**OBRA
NOVA**

L'HOMENATGE

**PREU
1 PESSETA**

A. Travaglia

NOVEDAD

Novísimo Tratado de Tejidos

Un tomo 8.º, tela: Ptas. 18

Obra nueva de AZORÍN

EL ALMA CASTELLANA

Un tomo 8.º

Pesetas 3

A. S. ORTS

NORTE DE ÁFRICA

RECUERDOS DE LA GUERRA DEL KERT DE 1911 - 1912

Un tomo: Pesetas 5

AVIAT:

JARDINS D'ESPANYA

PER SANTIAGO RUSIÑOL
EDICIÓ ECONÓMICA

Dintre de poc

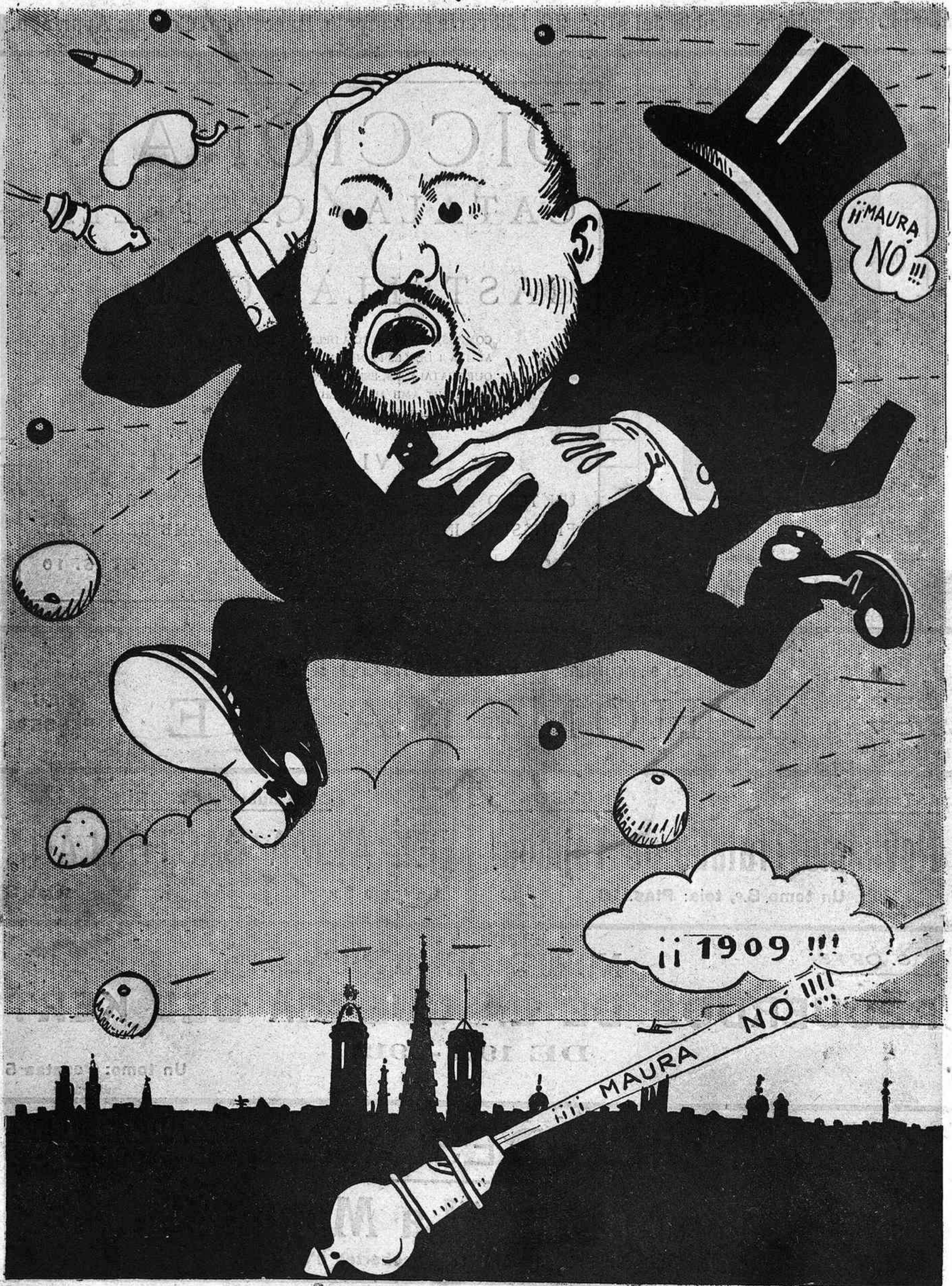
El català de "La Mancha"

Novela de
SANTIAGO RUSIÑOL

Esplèndida edició de bibliòfil :: Escobertes d'en JUNYENT

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaxes.

DON ANGEL

¡Caracoles!... ¿Otra semana trágica?